

جلادی، محمود، ۱۳۲۶-

شعر و شهود: تفسیر هفتاد اثر تغزلی آلمانی با شعرهایی از گونه،

هلدرلین، نیچه،... / محمود جلادی. - تهران: پژواک کیوان، ۱۳۸۲.

۲۷۲، [272] ص.

ISBN:964-8727-10-4

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

۱. شعر آلمانی - تاریخ و نقد. ۲. شعر آلمانی - مجموعه‌ها. ۳. شعر آلمانی -

ترجمه شده به فارسی - مجموعه‌ها. الف. عنوان. ب. عنوان: تفسیر هفتاد اثر تغزلی

آلمانی با شعرهایی از گونه، هلدرلین، نیچه،...

۸۳۱/۵۰۹

ش ۴/ ۲۵۲۱/ ۲۵

۲۸۸۹۷-۸۲م

کتابخانه ملی ایران

شعر و شهود

تفسیر هفتاد اثرِ تَغزَلِیِ آلمانی

با شعرهایی از گوته، هُلدولین، نیچه، ریلکه، برشت، باخمان ....

مترجم:

محمود حدادی

نام کتاب : شعر و شهود
تفسیر هفتاد اثر تغزلی آلمانی
با شعرهایی از گوته، هلدولین، نیچه و...
گرد آورنده و مترجم : محمود حدادی
کتاب حاضر حاصل طرح پژوهشی مترجم در دانشگاه شهید بهشتی است.

ویرایش و تولید : نشر پژواک کیوان
با همکاری خانم‌ها و آقایان:

فاطمه فرزانه، فرشته آذرباد، علی‌رضا ایزدی‌راد، تحت نظارت: فرزانه اسبقی

لیتوگرافی : جام جم

چاپ‌خانه : تصور نو

شمارگان : ۴۰۰۰ جلد

نویت چاپ : اول

شماره ثبت : ۷۸۳۰۶

سال نشر : ۱۳۸۵

شماره کتابخانه ملی : ۲۸۸۹۷-۸۴م

شماره شابک : ISBN:964-8727-10-4

قیمت : ۴۵۰۰ تومان

E-mail: info@pj-keyvan.com

Website: www.pj-keyvan.com

فهرست

صفحه	عنوان
۱۳	پیش‌گفتار
	شاعری گم‌نام
۱۷	راه برف‌گرفته‌ی زمستانی
	پائول فیلمینگ
۲۰	برسر دریای خزر
	آندریاس گریفیوس
۲۴	همه‌چیز باطل است
	کریستیان هوفمنس فون والدانو
۲۸	سرمایه‌ی پنج‌وشش روزه‌ی زیبایی
	برتولد هینریش بروکس
۳۱	اندیشه‌ای بر برگ‌ریزان خزان
	فریدریش کَلپ اشک
۳۵	چکامه‌ای برای موسیقی
۳۹	توسِ یار

یوهان ولفگانگ فون گوته

- ۴۱ مرزهای انسانی
- ۴۵ ترانه‌ی شبانه‌ی رهنورد
- ۴۸ به هزار جلوه
- ۵۲ به گل سرخ
- ۵۵ سرود عارفانه‌ی همگانی
- فریدریش شیلر
- ۵۸ نوحه
- فریدریش هلدلین
- ۶۲ نیمه‌راو زندگی
- ۶۵ سقراط و آلکیبیادس
- ۶۸ پوزش
- ۷۱ پسند عامه
- ژزف هامر فون پورگشتال
- ۷۴ چکامه‌ای به دوست‌داران ادبیات
- هاینریش هاینه
- ۸۰ فردوسی شاعر
- نیکلائوس لنائو
- ۹۱ سه دختر کولی
- گتفرید کلر
- ۹۵ ترانه‌ی شامگاهی

	کنراد فردیناند مایر
۹۹	صداهای شبانه
	ویلهم بوش
۱۰۲	اندر باب نقصان مایه و شماتت همسایه
	فریدریش نیچه
۱۰۵	فریاد کلاغ‌ها
۱۰۹	خورشید فرومی‌نشیند
	ریکاردو هوخ
۱۱۳	ادوار عمر
	اشتفان گنورگ
۱۱۷	سرور جزیره
۱۲۱	مسیح دروغین
	هاینریش مان
۱۲۵	برای گابریل
	راینر ماریا ریلکه
۱۲۹	به اورفه (سرود نوزدهم)
۱۳۳	به اورفه (سرود بیست و هشتم)
۱۳۸	به اورفه (سرود بیست و یکم)
	هرمان هسه
۱۴۱	نیم‌روز پاییزی

	ارنست اشتادلر
۱۴۴	محله‌ی یهودی‌های لندن
	اسکار لورکه
۱۴۹	تیمور و زن غیب‌گو
	گنورگ هایم
۱۵۳	خدای شهر
۱۵۷	جنگ
	گنورگ تراکل
۱۶۳	گروdek
	ایوان گل
۱۶۷	اورفه
	نلی زاکس
۱۷۰	به ملت‌های روی زمین
	برتولد برشت
۱۷۴	خانه‌ی کوچک
۱۷۷	دزد گیللاس
۱۸۰	پرسش‌های کارگری کتاب‌خوان از تاریخ
۱۸۴	در باب حلقه‌به‌گوشی طبیعت
۱۸۸	به آینگان
	ماری لوئیزه کاشنیتس
۱۹۶	سه‌بار

شعروشهود

- ۲۰۰ هیروشیما
- رزه آسلندر
- ۲۰۴ گناهکاران
- پتر هوخل
- ۲۰۷ هجرت
- ۲۱۰ زیر تیغ برهنه‌ی ماه
- گونتر آیش
- ۲۱۳ برای قناعت دیر است
- هیلده دُمین
- ۲۱۶ تمنا
- کریستینه بوستا
- ۲۲۰ در حاشیه
- کارل کزُلو
- ۲۲۳ این مردان پیر
- کریستینه لاوانت
- ۲۲۶ از امروز، اما برای همیشه
- یوهانس بوبروسکی
- ۲۲۸ خیزش دهقانان ساملند در سال ۱۵۲۵
- پائول سلان
- ۲۳۳ عنصر بیگانه
- ۲۳۶ و نیرو و رنج

	اریش فرید
۲۳۹	ترس و تردید
۲۴۲	سخن رانی ها
۲۴۴	پیش از آن که بمیرم
	ولفگانگ بشلر
۲۴۸	گردوها
	اینگه بورگ باخمان
۲۵۱	نوشل به دب اکبر
۲۵۶	ترانه ی یکم
	گونتر برونو فوکس
۲۵۹	برای یک کودک
	هانس ماگنوس انسس برگر
۲۶۲	گردش در شهر
۲۶۶	باغ بیگانه
	گونتر گونرت
۲۶۹	اطلس
۲۷۰	در راه آرمان شهر
۲۷۲	فیلم، در چرخش وارونه
۲۷۳	نبرد اسکندر
	راینر کونسه
۲۷۸	ماشین کوچک

۲۸۱	برداشتی آنی از شهر دوسلدورف
۲۸۳	خواهشی نهانی
	کریستف مکمل
۲۸۵	زمان از دست رفته
	نیکلاس بورن
۲۸۸	پیدایش فرد در توده
	راینر مالکوفسکی
۲۹۱	نادره بید زیبا

پیش‌گفتار

در دفتر حاضر بیش از هفتاد شعر از شاعران آلمانی زبان قرن هفدهم تا به امروز معرفی شده‌اند. چنین گزیده‌ای را - نظریه زمان چهارصدساله‌ای که دربرمی‌گیرد - باید اندک دانست. اما مقصود آن بوده‌است که خواننده درک و دریافتی بی‌واسطه از آثار تغزلی آلمانی به‌دست آورد، بی‌آن‌که حجم، از حوصله‌ی معمول یک گزیده فراتر رود.

در فرایند کار به‌طور طبیعی اشعاری انتخاب شدند که برگردان منشور آن‌ها به جنبه‌ی غنایی‌شان لطمه‌ی کم‌تری می‌زد، گو این‌که بسیاری از این قطعات، خاصه شعرهای دوران‌های تازه‌تر، در اصل آلمانی خود نیز منظوم نیستند و به‌نثرند. دیگر معیار انتخاب، نزدیکی زبان و دنیای هریک از این اشعار با جهان فکری و عاطفی شعر فارسی بوده‌است.

درآمدن به حیطه‌ی شعری بیگانه، درمعمول غلبه بر یک فاصله‌ی فرهنگی را ایجاب می‌کند، و درآمدن به حیطه‌ی شعری از دوران‌های دورتر، علاوه‌براین، غلبه بر یک فاصله‌ی زمانی را هم. برای آسان‌تر کردن این کار، یعنی تسهیل در راه‌برد به دنیای هریک از این اشعار، با هریک از آنان تفسیری هم‌راه شده‌است که زمینه‌های تاریخی، اجتماعی، فرهنگی و هنری هر شعری را تا حدّ ممکن روشن می‌سازد. از نقطه‌ی دید و داوری مترجم، این تفسیرها ارزش مستقل و سهم خاص خود را در این کتاب دارند. نیت، از همان ابتدای کار، بر استقلال هردو بخش بوده‌است و محض تأکید بر آن هم هست که عنوان دوگانه‌ی «شعر و شهود» چکیده‌وار بر پیشانی این دفتر نشسته‌است. حتی برخی از اشعار بیش‌تر از این دیدگاه انتخاب شده‌اند که با تفسیری، فرصت درنگ در مسایل اجتماعی و فرهنگی دوران خود را فراهم آورند. به‌این‌شکل این مجموعه - در حدّ اندک خود - چشم‌اندازی نیز بر مسایل تاریخی و اجتماعی هر دوران

می‌گشاید، که در این راه، به‌منظور حفظ پیوستگی زمان، اشعار برپایه‌ی تاریخ زندگی شاعران ترتیب و توالی یافته‌است.

طبیعی است، تفسیر شعر، هرچه قدر هم که پی‌گیرانه انجام گیرد، نباید چنین القاء کند که هر واژه و هر تصویر آن را می‌توان چون اندامی فیزیکی شکافت و تشریح کرد، و به هر ته گوشه‌ی آن نور تاباند و آن را بر سر سطح آورد یا هر نماد آن را به یک واقعیت عینی برگرداند و به همان هم محدود کرد. این دفتر به‌رغم هرگونه تفسیر از نظر دور نمی‌دارد که زیبایی شعر در یکپارچگی آن تجلی می‌یابد و چه بسا که تصویرهای دوپهلوی خیال‌انگیزترند، و با ابهام‌شان اندیشه را بیش‌تر به خود فرامی‌کشند.

و اما چهار قطعه‌ی این دفتر مستقیم به ایران و ادبیات فارسی می‌پردازد که این خود به کتاب حاضر رنگی آشناتر، و حتی بومی می‌بخشد. اما بی این هم می‌توان گفت که برقراری ارتباطی عاطفی با این دفتر برای فارسی‌زبان دشوار نخواهد بود، چراکه شعر اساساً زبان مادری تمامی ملت‌ها شمرده می‌شود. شعر، به‌خاطر توان بی‌کران تصویرآفرینی و قدرت بالای نمادپردازی که دارد، خاصه ابزار بیان احساس‌ها و اندیشه‌های هنوز - و یا هم‌چنان - گنگ و وضوح‌نیافته‌ی انسان‌هاست و بدین‌سان ابزار بیان بیم‌ها، امیدها، اوهام و آرزوها، و هرآنچه در تنگنای زندگی روزمره طرد و انکار، و یا به‌ناگزیر به‌فراموشی سپرده می‌شود. با این ظرفیت و قابلیت، شعر را باید رسانه‌ی عواطف آحاد انسانی و زبان مشترک همه‌ی آدم‌ها در فراسوی مرزهای ملی - فرهنگی آن‌ها دانست. گذشته از آن‌که امروزه ملت‌ها به حکم پیوند فزونی‌گیر مناسبات اجتماعی - اقتصادی‌شان ناچارند به‌ویژه در مسایلی چون رشد هماهنگ جهانی و حفظ زیربنا و ذخایر طبیعی زیست‌همه‌ی آنانی که بر عرشه‌ی این کشتی نوح نشسته‌اند، ارزش‌ها و سنت‌های خود را یگانه‌کنند، که این به‌سهم خود زبان و نشانه‌هایی یگانه و جهانی به‌وجود می‌آورد.

از طرف دیگر، رفتن به گذشته‌های دورتر تاریخی حتماً به معنای آن نیست که درک شعر هم باید به همان میزان مشکل‌تر شود. در مورد شعر قرن هفدهم آلمان، یعنی شعر عصر باروک حتی می‌توان گفت که با شعر کلاسیک فارسی عناصر و موضوعات مشترک فراوانی دارد که مضمون ناپایداری جهان و وصل‌ناپذیری معشوقه از آن جمله است.

با این حال باید تصریح کرد که شعر آلمانی، بسی زودتر، آن زبانی را جست و یافت و پرورد که در ایران، پس از دیری، سرانجام نیما راه‌گشای آن شد و برای شعر فارسی هم امکان آن را فراهم کرد که در بازگویی مسایل زمانه، و هم‌گام شدن با حس و حال انسان امروز، رسایی لازم را بیابد. بزرگ‌ترین دست‌آورد این نهضت که در ایران با «شعر نو» از آن یاد می‌کنیم، آن بود که شعر دیگر تنها به بیان زیبایی، نیکی، نابی، عشق و وارستگی بسنده نکرد، بل که روی به کشف نقص‌ها و نارسایی‌های زندگی در سرآغاز عصر صنعت نیز آورد و با نگاهی آسیب‌شناسانه توانست ناکامی‌ها و وحشت‌ها، عیب‌ها و اعوجاج‌های انسان بی‌خویشتن و اقتصادزده‌ی دنیای امروز را نیز باز نماید.

این تحول، در مجموعه‌ی حاضر، در اشعار شاعران مکتب اکسپرسیونیسم برای اولین بار نمودی بارز و بنیادین می‌یابد که بخش تفسیر کتاب، بررسی آن، و تحولات همانند آن را هم در نظر گرفته است.

شعر تبلور احساس، در قالب کلامی کوتاه است. امید که گزیده‌ی حاضر با این ویژگی، این‌جا و آن‌جا پنجره‌ای به روی یک حس مشترک با خواننده باز کند.